

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2008, sp. zn. 32 Odo 1604/2006, ECLI:CZ:NS:2008:32.ODO.1604.2006.1

Číslo: 112/2009

Právní věta: Jsou-li vady díla důsledkem skutečností, o kterých zhotovitel věděl nebo musel vědět v době předání předmětu díla, nebrání přiznání práv z odpovědnosti za vady díla v soudním řízení uplynutí objektivní lhůty stanovené v § 562 odst. 2 obch. zák. pro podání zprávy zhotoviteli o vadách díla.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.12.2008

Spisová značka: 32 Odo 1604/2006

Číslo rozhodnutí: 112

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Smlouva o dílo

Předpisy: § 428 předpisu č. 513/1991Sb.
§ 562 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 27. 6. 2005, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 1. 8. 2005, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 659 390 Kč s 2,5% úrokem z prodlení p. a. od 1. 4. 2005 do zaplacení, nejdéle do 31. 12. 2005 (výrok pod bodem I), žalobu v části, ve které se žalobkyně domáhala zaplacení 2,5% úroku z prodlení p. a. z částky 659 390 Kč od 1. 1. 2006 do zaplacení, zamítl (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem III). Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně jako objednatelka a žalovaný jako zhotovitel uzavřeli dne 21. 9. 1998 smlouvu o dílo, které spočívalo ve výměně drátoskla za polykarbonátové desky ve světlících haly. Ve smlouvě o dílo žalovaný poskytl záruku za jakost díla po dobu 60 měsíců. Dílo bylo předáno dne 1. 12. 1998. Žalobkyně vytkla dne 19. 10. 2004 žalovanému vady díla, které spočívaly v popraskání a zbarvení 50 tabulí polykarbonátu. Soud prvního stupně dále zjistil, že k poškození desek došlo v důsledku jejich otočení při montáži tak, že strana opatřená UV filtrem byla namontována opačně – zevnitř světlíku, takže vlivem slunečního záření došlo k degradaci povrchu a následně k proražení vnější vrstvy desky. Soud prvního stupně posoudil smlouvu účastníků podle § 536 a násl. obch. zák. a dospěl k závěru, že žalobkyně v souladu s § 560 odst. 2 a § 436 odst. 1 písm. a) obch. zák. uplatnila právo z odpovědnosti žalovaného za vady spočívající ve výměně poškozených desek. Žalovaný odmítl provést výměnu desek, proto žalobkyně uplatnila právo na slevu z ceny díla (§ 564 a § 436 odst. 2 obch. zák.). Dovodil dále, že žalobkyně jako objednatelka neporušila svoji povinnost danou ustanovením § 427 odst. 1 obch. zák. učinit prohlídku předaného díla, neboť otočení

desky bylo zjištěno pouze chemickým rozbořem, jehož provedení nelze na objednateli za účelem zjištění, na které straně desky byla ochranná UV vrstva, požadovat. Soud prvního stupně aplikoval ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák., neboť dospěl k závěru, že vady desek byly způsobeny chybnou montáží, tedy skutečností, o níž zhotovitel musel vědět, bylo jen na něm, aby správný postup dodržel. Vzhledem k tomu, že se vady projeví až po delší době vlivem klimatických jevů, je namísto žalobkyni jako objednatelce chránit, i když uplynula záruční lhůta. Pokud se týká požadovaných úroků z prodlení, požadovala žalobkyně zaplacení úroku z prodlení ve výši 2,5 % ročně od 1. 4. 2005 do zaplacení. Soud prvního stupně uvedl, že postupoval podle nařízení vlády č. 163/2005 Sb. a stanovil povinnost platit úroky z prodlení na pololetí do 31. 12. 2005. Ve zbytku byla žaloba na zaplacení úroků z prodlení zamítnuta.

K odvolání obou účastníků V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 22. 6. 2006 rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku pod bodem I tak, že se žaloba v rozsahu částky 659 390 Kč s 2,5% úrokem z prodlení p. a. od 1. 4. 2005 do zaplacení, nejdéle do 31. 12. 2005, zamítá (výrok pod bodem I), potvrdil zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně pod bodem II (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok pod bodem III). Odvolací soud dospěl k jinému právnímu závěru než soud prvního stupně, a sice že ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák. je třeba vztáhnout pouze na lhůty, ve kterých je objednatel povinen oznámit vady díla, nikoliv však na případy, kdy již záruční doba, která je lhůtou konečnou pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady, uplynula. Jiný výklad tohoto ustanovení by podle názoru odvolacího soudu vedl k neodůvodněnému rozšiřování doby, po kterou trvá odpovědnost zhotovitele za vady díla, což jistě nebylo úmyslem zákonodárce. Jelikož se žalovaný „promlčení práv z odpovědnosti za vady v řízení dovolal“, nemůže být nároku na slevu z ceny díla vyhověno. Potvrzující výrok pod bodem II odůvodnil odvolací soud tak, že postupoval podle § 219 o. s. ř. a rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu v celém jeho rozsahu podala žalobkyně dovolání, přičemž uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., podle kterého lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Žalobkyně je přesvědčena, že právní názor, který v dané věci zaujal odvolací soud, není správný a odporuje smyslu a účelu § 428 odst. 3 obch. zák. Za rozhodující otázku označila to, zda žalobkyní vytknuté vady díla jsou důsledkem skutečností, o kterých žalovaný jako zhotovitel věděl nebo musel vědět v době dodání zboží (§ 428 odst. 3 obch. zák. ve spojení s § 562 odst. 3 obch. zák.), a zda opožděné vytknutí vad po uplynutí objektivní záruční doby má ve smyslu § 428 odst. 2 obch. zák. (ve spojení s § 562 odst. 2 obch. zák.) za následek nevymahatelnost práva. Podle názoru dovolatelky není v daném případě pochyb o tom, že žalovaný jako zhotovitel, který věděl, že instalované polykarbonátové desky mají ochranný UV filtr pouze na jedné straně, nezajistil při montáži takový postup, aby všechny položené desky měly ochrannou vrstvu umístěnou směrem ke slunci. Krycí folie je přitom od výrobce opatřena symbolem, z něhož lze zjistit, na které straně se ochranná vrstva nalézá. Žalovaný musel tedy vědět, že desky mohou být instalovány vadně a mohou tak vytvořit příčinu vzniku vad v dalším období. Dovolatelka poukázala na to, že ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák. bylo do zákona vloženo v zájmu kupujícího, a proto i jeho výklad musí být v tomto smyslu realizován. Pokud by zákonodárce hodlal omezit možnost aplikace § 428 odst. 3 obch. zák. jen do konce objektivní záruční lhůty, jak nesprávně dovodil odvolací soud, nepochybně by to v textu právního předpisu výslovně vyjádřil. Jestliže však účinky tohoto ustanovení vztáhl na všechny případy vad, umožnil suspendovat účinky opožděného vytknutí vad jak při prodlení z hlediska subjektivní lhůty kupujícího, tak i z hlediska běhu objektivní záruční doby. Pokud pak odvolací soud konstatuje, že jiný výklad než ten, který použil, by vedl k neodůvodněnému rozšiřování doby, po kterou trvá odpovědnost prodávajícího za vady věci, je nutno namítnout, že i právo na aplikaci § 428 odst. 3 obch. zák. se může promlčet v obecné promlčecí lhůtě (§ 397 obch. zák.) počítané od skončení záruční lhůty. Dovolatelka navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání poukázal především na to, že žalobkyně upozornila žalovaného na vady díla opožděně a po uplynutí všech lhůt, necelých 11 měsíců po uplynutí pětileté záruční doby, a to přesto, že se vady projeví již v průběhu záruční doby, a žalobkyně k zajištění svých práv z odpovědnosti za vady nic neučinila. Podmínky pro aplikaci § 428 odst. 3 obch. zák. přitom nejsou podle názoru žalovaného dány, především s ohledem na to, že v zákoně je použita formulace „věděl či vědět musel v době dodání zboží“, nikoliv formulace „měl či mohl vědět“, z níž jakoby vycházel soud prvního stupně i dovolatelka. Žalovaný souhlasí se závěrem odvolacího soudu, že přijetím možnosti uplatnit za pomoci § 428 odst. 3 obch. zák. odpovědnost za vady ve fakticky neomezené lhůtě po uplynutí záruční doby by se neodůvodněně rozšiřoval postih zhotovitele a navíc by bylo v rozporu se zásadou poctivého obchodního styku, aby byl žalovaný tvrdě postižen ve prospěch žalobkyně, která zjevné vady díla včas nereklamovala. Žalovaný navrhl zamítnutí dovolání.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou, nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné. Dovedil, že dovolání v rozsahu, ve kterém směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu pod bodem I, je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť v tomto rozsahu jde o měnící rozhodnutí odvolacího soudu. V rozsahu, ve kterém směřuje proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku pod bodem II, je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud řešil právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolání je i důvodné.

Nejvyšší soud posoudil rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, kterými je podle § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán, a to i z hlediska jejich obsahového vymezení v dovolání. Žalobkyně uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., podle něhož lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávným právním posouzením věci se rozumí omyl soudu při aplikaci právních předpisů na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo soud sice aplikoval správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Dovolatelka v daném případě nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, který naznal, že § 428 odst. 3 obch. zák. je třeba vztáhnout pouze na lhůty, ve kterých je objednatel povinen oznámit vady díla, nikoliv však na případy, kdy již záruční doba, která je lhůtou konečnou pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady, uplynula.

V daném případě jde o posouzení dopadů ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák. na možnost objednatele (žalobkyně) domoci se přiznání práv z odpovědnosti za vady díla u soudu.

Podle ustanovení § 562 odst. 1 obch. zák. je objednatel povinen předmět díla prohlédnout nebo zařadit jeho prohlídku podle možnosti co nejdříve po předání předmětu díla.

Podle § 562 odst. 2 obch. zák. soud nepřizná objednateli právo z vad díla, jestliže objednatel neoznámí vady díla a) bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistí, b) bez zbytečného odkladu poté, kdy je měl zjistit při vynaložení odborné péče při prohlídce uskutečněné podle odstavce 1, c) bez zbytečného odkladu poté, kdy mohly být zjištěny později při vynaložení odborné péče, nejpozději však do dvou let a u staveb do pěti let od předání předmětu díla. U vad, na něž se vztahuje záruka, platí místo této lhůty záruční doba.

Podle ustanovení § 562 odst. 3 obch. zák. se ustanovení § 428 odst. 2 a 3 použijí obdobně na účinky uvedené v odstavci 2.

Podle § 428 odst. 2 obch. zák. se k účinkům uvedeným v odstavci 1 přihlédně, jen jestliže prodávající namítne v soudním řízení, že kupující nesplnil včas svou povinnost oznámit vady zboží.

Ustanovení § 428 odst. 1 obch. zák. obsahuje obdobnou úpravu pro oblast závazkových vztahů založených kupní smlouvou, jako ustanovení § 562 odst. 1 obch. zák. pro oblast závazkových vztahů založených smlouvou o dílo.

Podle ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák. účinky odstavců 1 a 2 nenastávají, jestliže vady zboží jsou důsledkem skutečností, o kterých prodávající věděl nebo musel vědět v době dodání zboží.

Účinky § 562 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 428 odst. 2 obch. zák., které jsou relevantní pro danou situaci, jsou tedy následující – nemožnost, aby soud v případě, že zhotovitel tak v soudním řízení namítne, přiznal právo z vad díla, jestliže oznámení vad zhotoviteli bylo učiněno se zbytečným odkladem po zjištění, resp. možném zjištění vad (subjektivní lhůta), či k jejich oznámení došlo po uplynutí objektivní lhůty. Tato činí dva roky, resp. u staveb pět let od předání předmětu díla. U vad, na něž se vztahuje záruka, odpovídá tato objektivní doba záruční době.

Ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák., které se v případě smlouvy o dílo obdobně aplikuje podle ustanovení § 562 odst. 3 obch. zák., vylučuje důsledky vznesení námítky, že objednatel neoznámil vady díla včas. Jestliže totiž zhotovitel provedl vědomě vadné dílo, tj. věděl nebo musel vědět o skutečnostech, v jejichž důsledku k vadám došlo, je jeho odpovědnost posuzována přísněji a nemůže uplatnit námitku o opožděném oznámení vad díla. Z ustanovení § 562 odst. 3 a § 428 odst. 2 a 3 obch. zák. vyplývá, že tento závěr se týká jak subjektivní, tak i objektivní lhůty pro oznámení vad, neboť toto ustanovení nerozlišuje mezi subjektivními a objektivními lhůtami stanovenými v ustanoveních § 428 odst. 1 obch. zák. pro podání zprávy o vadách díla. Jsou-li tedy vady díla důsledkem skutečností, o kterých zhotovitel věděl nebo musel vědět v době předání předmětu díla, nebrání přiznání práv z odpovědnosti za vady díla v soudním řízení ani uplynutí objektivní lhůty stanovené v § 562 odst. 2 obch. zák. pro podání zprávy zhotoviteli o vadách díla. Závěr odvolacího soudu, že ustanovení § 428 odst. 3 obch. zák. lze vztáhnout pouze na lhůty, ve kterých je objednatel povinen oznámit vady díla, nikoliv však na případy, kdy již záruční doba uplynula, není správný.

V této souvislosti se jeví vhodné učinit následující poznámky.

Je třeba rozlišovat existenci vady, dobu, ve které musí objednatel vady díla zhotoviteli oznámit (reklamační lhůtu), a promlčecí dobu, ve které musí být právo z odpovědnosti za vady uplatněno u soudu. V případě, že byla sjednána záruka za jakost, jako tomu bylo v daném případě, musí vady existovat v této záruční době. Objektivní reklamační lhůta v případě skryté vady odpovídá délce záruční doby. To však pouze v případě, že nenastanou okolnosti předpokládané v § 428 odst. 3 obch. zák. Pokud tyto okolnosti nastanou, není délka reklamační doby omezena. Aby nedošlo k jejich promlčení, musí být práva z odpovědnosti za vady, resp. nároky ze záruky za jakost samozřejmě uplatněny u soudu, resp. v rozhodčím řízení v promlčecí době.

Vzhledem k nesprávnému právnímu závěru, který odvolací soud učinil, se již nezabýval otázkou, zda v daném případě byla vada díla důsledkem skutečností, o kterých zhotovitel věděl nebo musel vědět v době předání předmětu díla. Tuto otázku proto nemohl posuzovat ani dovolací soud.

Odvolací soud ve výroku pod bodem II potvrdil výrok rozsudku soudu prvního stupně pod bodem II, jímž byla žaloba zamítnuta v části, ve které se žalobkyně domáhala zaplacení 2,5% úroku z prodlení p. a. z částky 659 390 Kč od 1. 1. 2006 do zaplacení. Ač odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku

pouze uvedl, že tento výrok jako věcně správný potvrdil, z rozhodnutí se podává, že odvolací soud tak učinil z důvodu, že dospěl k závěru, že žalobkyně nemá právo na úhradu částky 659 390 Kč. Ze shora uvedeného pak současně vyplývá, že tento závěr není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil v celém rozsahu a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.